

Nr. 4 (217) / 2024
Indexat în Crossref,
CEEOL și ROAD

Supliment al revistei „Strategic Impact”

COLOCVIU STRATEGIC

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ȘI SECURITATE

MEDIUL DE SECURITATE CONTEMPORAN – O ANALIZĂ PRIN „LENTILA” RESURSELOR

Gabriela-Florina NICOARĂ

The contemporary security context – an analysis through the “lens” of resources

Abstract: In light of the current security context and the economic and population health challenges of recent years, it is imperative to reassess our understanding of resources. Whether we consider the role of resources from a personal perspective or examine it from the perspective of the resource management approach of the organisation in which we work, it is evident that resources play a pivotal role. The consequences of risks and threats to international security are manifold and include, for example, the emergence of problems that lack real solutions, the pressure of a limiting context on the security of individuals and states, and the lack of effective responses to these problems.

In this context, where the premises for the emergence of regional challenges such as the restriction and increase in the price of maritime trade, the transition from a free movement of goods to one delimited by formal borders, the threats to food security or the blockage of Black Sea ports, the present approach proposes to identify and analytically address the main issues in the contemporary security environment that could take the form of additional resource pressures, with a focus on the Covid-19 pandemic.

Keywords: resources, resource management, security, war, security environment, power pole, international relations.

Mediul de securitate contemporan – o analiză prin „lentila” resurselor

Rezumat: Actualul context de securitate, alături de provocările la adresa economiei și sănătății populației întâmpinate în ultimii ani, impune o reevaluare a modului în care înțelegem resursele. Fie că privim dintr-o perspectivă personală sau avem în atenție abordarea, în materie de management al resurselor, organizației în care activăm profesional, rolul jucat de resurse este esențial. Consecințe cu un puternic impact limitativ, probleme rămase fără soluții real aplicabile sau presiunea unor contexte limită pentru siguranța indivizilor sau în raport cu securitatea statelor sunt doar câteva dintre efectele ce se resimt în prezent, ca urmare a riscurilor și amenințărilor la adresa securității internaționale.

În acest context în care premisele apariției unor provocări regionale, precum restrângerea și scumpirea comerțului maritim, tranziția de la o circulație liberă a bunurilor spre una delimitată de granițe formale, amenințări cu privire la securitatea alimentației sau blocarea porturilor de la Marea Neagră, prezentul demers propune identificarea și abordarea analitică a principalelor aspecte din mediul de securitate contemporan ce ar putea îmbrăca forma unor presiuni suplimentare în materie de resurse, cu accent pe pandemia de Covid-19.

Cuvinte-cheie: resurse, gestionare a resurselor, securitate, război, mediu de securitate, pol de putere, relații internaționale.

Context general

Războiul are o istorie îndelungată, iar, odată cu trecerea timpului, acestuia i-au fost asociate emoții și atitudini afective extrem de variate. Abordările conținute pe marginea acestuia au împărțit oamenii în diferite tabere: unii care au asociat necesitatea războaielor cu discordia și confuzia, alții care au văzut în acesta onoare și nevoia de apărare (securitate). Nu

în ultimul rând, clasificările i-au avut în vedere chiar și pe cei care au trecut în extrema cealaltă a sentimentelor, identificând aspecte legate de noblețe sau demnitate. Pe de o parte, un conflict major poate distruge popoare, însă, pe de altă parte, poate reprezenta o sursă importantă de solidaritate și de schimbare.

Dualitatea războiului s-a dovedit a fi o constantă. Alături de mijloacele inerent distructive implicate și de

Mr. **Gabriela-Florina NICOARĂ** este doctor în Științe Militare și instructor avansat în Departamentul logistică, finanțe și contabilitate, Facultatea de Comandă și Stat Major, Universitatea Națională de Apărare „Carol I” din București (e-mail: Nicoara.Gabriela@unap.ro).

lipsa unor reguli prestabilite, de multe ori greu de anticipat sau stăpânit, pot fi întâlnite și atitudini apreciative referitoare la inițierea, implicarea și dorința de a soluționa cu succes un conflict. Cultura occidentală este impregnată cu astfel de atitudini ce se regăsesc la poli opuși: războiul este îngrozitor, dar uneori este văzut ca fiind nobil și necesar.

În ciuda consecințelor negative, chiar dezastroase uneori, ce au succedat conflictele majore, statele lumii continuă să se pregătească de război. Chiar dacă rațiunea permite o critică inteligentă din partea unor oameni educați, în ciuda dezvoltării semnificative a relațiilor de încredere, colaborare sau parteneriat între statele lumii, trecând peste relațiile diplomatice consolidate și etichetând ca ne semnificative durerea și sentimentele altora, aceste practici abominabile continuă să fie prezente și în zilele noastre, un exemplu concret fiind agresiunea armată a Federației Ruse asupra Ucrainei.

În acest sens, necesitatea înțelegerii contextului global și a celui regional de securitate ce definește această perioadă, precum și identificarea câtorva dintre cauzele aflate în spatele realității contemporane sunt piese principale în „puzzle-ul” securității naționale. De asemenea, pe măsura apariției și dezvoltării unor mijloace de luptă cu putere din ce în ce mai mare de foc și a unor sisteme inteligente și automatizate sau robotizate, a dezvoltării tehnologice, precum și a nevoii tot mai puternic manifestată de apărare a statelor, în funcție de scopul urmărit și de conflictul anticipat, iminent sau existent, se observă tendința constituirii unor grupări de forțe (de regulă, multinaționale) cu structură variabilă.

Evoluția fenomenului războiului și tranziția de la fizionomia sa clasic-convențională la una neconvențională, resimțită preponderent la nivelul dimensiunii sale fizice, a creat premisele unui ansamblu de manifestări prea puțin predictibile. Acest fapt, alături de extinderea fenomenului militar în spațiul cibernetic, electromagnetic, informațional, nuclear, spațial și, chiar, în zona psihicului uman obligă la o analiză continuă a principalelor elemente ale mediului operațional contemporan, dar și a resurselor implicate în acest tip de ecuație.

Este cunoscut faptul că mediul operațional include spațiul fizic (terestru - subteran, aerian, maritim - subacvatic și extraterestru - spațiu cosmic), mediul virtual și mediul psihologic-parapsihologic (existența umană se bazează pe procesele psihice superioare). Orice intervenție asupra psihicului factorului uman din ecuația conflictului actual poate genera efecte dezastroase, cu atât mai mult cu cât persoanele afectate sunt în poziții decizionale la niveluri înalte.

Mediul de securitate contemporan și resursele: delimitări conceptuale

Identificarea și consultarea unor scrieri de specialitate centrate pe problematica securității, studierea unor materiale sinteză sau a unor articole scrise de

analști militari sau civili și analiza unor aspecte considerate relevante pentru acest demers din doctrine militare, documente de politici publice sau instrucțiuni de specialitate au reprezentat fundamentul înțelegerii unor concepte precum *resurse*, *gestionarea resurselor*, *resurse strategice*. De asemenea, literatura avută în atenție a condus la formarea unei imagini de ansamblu asupra mediului de securitate contemporan, la observarea intențiilor diplomatice sau dorințelor hegemonice ale unor lideri mondiali și, nu în ultimul rând, la conturarea ipotezei conform căreia între resurse și securitate există o relație de dependență directă.

Explicarea conceptului de resursă poate fi întâlnită în literatură în acord direct cu particularitățile domeniului în care este identificată definirea. Totodată, capacitatea resursei de a facilita satisfacerea nevoii pentru care ea a fost alocată contribuie la conturarea unui clasament al importanței acesteia. Astfel, dacă prin resursă, se înțelege, generic, *o persoană, un bun material, o idee, un instrument, o informație sau o materie primă a cărei folosire într-o activitate conduce la îndeplinirea obiectivelor stabilite* (Duțu și Dobrescu 2014, 25), *resursa strategică* poate fi înțeleasă ca făcând parte din categoriile esențiale ce asigură îndeplinirea obiectivelor de nivel strategic. Fie că ne referim la organizații sau avem în atenție state, parteneriate sau alianțe, resursele strategice ale acestora se cer a fi întrebuințate în activitățile cu rol vital în atingerea obiectivelor strategice. Perturbarea asigurării acestor tipuri de resurse poate genera dezechilibre semnificative. Dacă pentru educație, o resursă strategică este considerată *informația*, în cazul unui stat, *resursa strategică* poate fi exemplificată prin *apa potabilă, petrolul sau gazele naturale*.

Reprezentările referitoare la conceptul de resurse, materializate în literatura analizată, îmbracă, sub haina exemplificării, forme diverse. Astfel, *„astăzi, cele mai puternice arme ale Rusiei, în afară de rachetele cu focos nuclear, nu sunt armata și aviația, ci gazele naturale și petrolul. Rusia este pe locul doi după SUA în ierarhia celor mai mari producători de gaze naturale din lume și, desigur, folosește acest atu în avantajul ei”* (Marshall 2019, 51). *„Toate statele aflate de-a lungul strâmtoării (strâmtoarea Malacca) sau aproape de ea se tem de dominația Chinei și cele mai multe dintre ele au dispute teritoriale cu Beijingul. China revendică aproape întreaga Mare a Chinei de Sud, precum și zăcămintele de petrol și gaze naturale din subsolul ei”* (Idem, 86). *„Chinezii construiesc porturi și în Kenya, căi ferate în Angola și un baraj hidroenergetic în Etiopia. Caută minerale și metale prețioase în lungul și în latul Africii”* (Idem, 90). *„Posibilele schimbări în ierarhia țărilor dezvoltate vor constitui tot atâtea premise favorabile unor reșezări bruște ale sferelor de influență și intereselor strategice, respectiv redistribuirea la masa puterii a piețelor de desfacere de bunuri și valori la nivel mondial, activitate bazată pe același argument al împărțirii inechitabile a potenția-*

lului de care dispune natura” (Bucur 2019, 26). „*Fiecare stat reacționează diferit la provocările generate de globalizare și integrare regională, în funcție de o serie de factori interni. Printre acești, în opinia mea, un rol esențial îl au: cantitatea și calitatea resurselor materiale*” (Idem, 165).

Majoritatea confruntărilor purtate de-a lungul istoriei au urmărit accesul, dominarea sau supremația asupra unor resurse (fie ele materializate prin resurse ale solului sau subsolului, resurse umane, tehnologice sau chiar intelectuale). Dorința de a cuceri noi teritorii pentru a pune stăpânire pe resurse sau de a avea o influență considerabilă asupra diferitelor popoare, precum și anumite capturi, au iscat neînțelegeri de ordin diplomatic sau au fost puse în practică sub forma unor conflicte militare.

Contextul recentelor confruntări dintre diferite state (Federația Rusă și Ucraina, Iran și Israel) ne oferă o perspectivă elocventă asupra impactului pe care îl au resursele strategice într-un conflict militar contemporan. Făcând referire, spre exemplu, la resursele financiare, este suficientă identificarea unor elemente de cost al războiului curent. Astfel, costul (nu doar de achiziție) al unei capacități folosite în conflictele contemporane atinge praguri valorice imense – pentru un avion F-35 Lightning II, Marea Britanie a folosit 92 milioane de lire sterline (Galeotti 2024, 45). O comparație de cost între echipamentul unui infanterist din anul 1941 cu cel al omologului său modern pune în oglindă 160 de dolari cu 18.000 de dolari (Idem). Extinzând raționamentul, costul războiului crește cu fiecare capacitate achiziționată, iar capacitatea de luptă a unei armate este dependentă și direct legată de nivelul resurselor financiare alocate. Prin urmare, confruntările militare în curs repun pe agenda globală nevoia de securitate, iar resursele disponibile sunt printre primele premise analizate în acest context.

Termen de sorginte latină (*securitas, securitatis*), *securitatea* este definită în *Dicționarul explicativ al limbii române de azi din două perspective*: una raportată la individ, fiind văzută drept starea de „*a fi la adăpost de orice pericol, sentiment de siguranță datorat absenței oricărui pericol*” și o alta, privită din unghiul colectivității, drept un „*sistem de menținere a păcii mondiale prin acțiunea comună a națiunilor*” (Comșulea 2008, 816). Mergând dincolo de aceste definiții, consider că securitatea nu reprezintă o simplă noțiune dintre cele aflate în sfera domeniului militar, ci o stare de fapt generată de un cumul de factori, surse, resurse, actori și interacțiuni convergente spre un scop unic: acela al eliminării riscurilor și amenințărilor și ale premiselor insecurității. Astfel, implicarea în identificarea de soluții potrivite pentru problemele apărute la nivelul mediului de securitate nu este numai apanajul armatei.

La rândul său, *mediul de securitate* reprezintă

„*ansamblul condițiilor, proceselor și fenomenelor politice, diplomatice, economice, sociale, culturale, militare, ecologice și informaționale, interne și internaționale, care condiționează nivelul de protecție al individului, comunității, statului, zonei, regiunii, ș.a.m.d., pe timpul promovării propriilor interese ale acestora*” (Băhneanu 2006, 7). Raportându-ne la această definiție, observăm că mediul de securitate este necesar a fi privit în ansamblu, prin prisma tuturor dimensiunilor și proceselor implicate, precum și ținând cont de evoluția sa direct dependentă de o serie de factori imprevizibili. Astfel, grație modificărilor survenite în interiorul statelor lumii, la nivelul relațiilor economice, politice, sociale sau militare dintre acestea, în raporturile de influență determinate de polii de putere politică, economică sau militară care se creionează la nivel mondial, a alianțelor existente sau a organismelor internaționale mandate să gestioneze interacțiunile interstatale sau intra-alianță, mediul de securitate a devenit unul de o complexitate și dinamism fără precedent.

Actuala arhitectură de securitate este rezultatul unui ansamblu de factori, trăsăturile esențiale ale mediului geopolitic, geo-economic și geo-strategic fiind descrise de competiția (pentru resurse) între actorii principali ai lumii. Vechile răni ale istoriei, ambițiile hegemonice, calitatea de membru într-o alianță, alături de gradul de dezvoltare economică și puterea militară dau nuanțe și valențe variate contextului internațional. În mijlocul unei astfel de arhitecturi caracterizate de incertitudine, turbulențe și crize suprapuse și interdependente (Chifu 2023, 5), atitudinea față de resurse se cere a fi una conștientă asumată. Identificarea, alocarea justificată și utilizarea eficientă a tuturor categoriilor de resurse devine o premisă a menținerii echilibrului la nivel statal. Din perspectiva angajamentelor asumate de state în cadrul diferitelor alianțe, acestea contribuie suplimentar la presiunea deja existentă la nivel statal în materie de gestionare a resurselor. Spre exemplu, într-un astfel de context, statul român a considerat promovarea abordării *managementului integrat al resurselor pentru apărare* (Carta Albă a Apărării 2021) ca fiind o soluție constructivă. Implementarea unei abordări integrate a gestionării resurselor din sectorul de apărare reprezintă o soluție-răspuns, concepută la nivel departamental, drept consecință a provocărilor actualului mediu de securitate. Sectorul de apărare este direct responsabil de identificarea unor abordări performante în raport cu situația mediului de securitate. Prin gestionarea resurselor se înțelege o abordare managerială ce are drept obiectiv utilizarea resurselor, la standarde de performanță dorite, astfel încât obiective vizate să poată fi îndeplinite și care poate fi concepută și implementată la oricare dintre nivelurile tactic, operativ sau strategic. Diferența obiectivelor

urmărite este evidentă, iar contextualizarea modului în care este gândită gestionarea resurselor este esențială.

Caracteristici ale mediului de securitate contemporan și posibile consecințe în domeniul gestionării resurselor

Abordând problema mediului de securitate contemporan, alături de dimensiunile de bază implicate de acesta (politică, economică, socială, militară, de mediu și informațională), este necesar să identificăm factorii cu rol determinant la nivelul securității care, prin manifestarea lor în planul securității, s-au dovedit a avea implicații semnificative asupra resurselor și a modului de gestionare a acestora.

Tranziția de la sistemul bipolar de distribuire a puterii în sistemul internațional la cel unipolar iar, mai apoi, apariție premiselor de multipolaritate s-au concretizat într-un proces continuu ce a marcat întreaga omenire. Sfârșitul Războiului Rece a punctat încheierea epocii bipolare și deschiderea spre afirmare, la nivel geopolitic și economic, a Statelor Unite ale Americii. Disoluția Uniunii Sovietice din 1991 a adus cu ea prăbușirea blocului comunist și a facilitat dominația unilaterală a puterii, la nivel mondial, caracterizată de o influență uriașă a SUA în plan politic, economic, militar și tehnologic. Dovedită, din perspectivă militară, prin desfășurarea unor operații militare cu caracter umanitar, în scopul limitării unor catastrofe și încheierii unor crize și conflicte militare, atât în Balcani, Africa de Nord, Asia Centrală, cât și în Orientul Mijlociu, unipolaritatea americană a generat atât reacții de respingere a puterii excesive din partea unor state emergente ca Rusia și China, cât și aprecierea din partea unor populații care au avut de suferit din cauza războaielor locale sau a regimurilor dictatoriale (Lungu 2019, 72). Astfel, războaiele din Kosovo și Libia, precum și cele din Irak și Afganistan, purtate de coaliții conduse de SUA, au generat insecuritate și au trezit aspirații către multipolaritate din partea unor puteri regionale. Apariția Organizației de Cooperare de la Shanghai (SCO), în anul 2001, având la bază cooperarea dintre China, Rusia, Kazahstan, Kârgâstan, Tadjikistan și Uzbekistan a reprezentat o intenție vădită de contrabalansare a supremației americane de la nivel internațional: „deși nu este o alianță politico-militară, SCO a fost uneori descrisă ca un anti-NATO”, iar „la zece ani de la crearea acestei organizații internaționale de securitate, cei doi coloși, China și Rusia, doresc să co-gestioneze problemele complexe ale mediului de securitate din Asia Centrală” (Cioculescu 2018, 146). Prin urmare, nici relația dintre aceste două puteri de nivel mondial nu poate fi neglijată. Este cunoscut faptul că „angajamentul ferm pentru multipolaritate rămâne constanta relației ruso-chineze” (Idem,

152), iar cooperarea dintre cele două state poate contrabalansa, cu succes, puterea SUA.

Apariția și dezvoltarea armelor nucleare, a industriei din jurul acestora și dorința statelor, inițial, de a deține exclusivitatea în materie de armament nuclear, iar, mai apoi, de a se număra printre puterile care se pot folosi de propria capacitate nucleară, au determinat o schimbare de comportament la nivelul marilor puteri. Simultan dezvoltării acestora, importanța acordată ipotezei declanșării, la scară largă, a unui război convențional a scăzut semnificativ. Dacă până în anii ce au urmat celui de-al Doilea Război Mondial, scopul principal al armatelor era acela de a câștiga războaie prin impunerea forței, acesta s-a transformat, treptat, în transpunerea în practică a dorinței de a înlătura posibilitatea apariției unor conflicte de mare amploare sau de a limita confruntările armate deja existente. Resursa nucleară a fost, pentru un timp îndelungat, cea care a conferit sentimentul de superioritate extremă statutului care a deținut-o.

Din perspectiva resurselor, tendință de multipolaritate poate fi înțeleasă sub două valențe: a nevoii de protejare a propriilor resurse (într-un climat de securitate caracterizat de calm și echilibru) și a dorinței de acces facil la resursele altor state.

Sistemul economic, prosperitatea și nivelul dezvoltării sunt și ele responsabile, în mod direct, de menținerea unui mediu de securitate stabil. Componenta economică influențează, în multe cazuri, uneori decisiv, securitatea unui stat prin capacitatea de susținere a efortului militar, de achiziție sau fabricare de armamente, de finanțare a mobilizării pe termen lung sau de mijlocire a relațiilor diplomatice cu alte state, susținând financiar țări sau structuri. Statele recunoscute drept puteri economice și financiare sunt capabile să imprime mediului social stabilitate și securitate. Alianțele sau coalițiile în care aceste state joacă rolul unor actori principali sunt premise ale parteneriatelor funcționale din punct de vedere socio-economic și al securității.

Pe fondul accelerării unor tendințe deja existente – libera circulație, migrarea forței de muncă, alianțele comerciale, rentabilitatea achiziționării produselor dintr-o altă parte a lumii –, comerțul între statele lumii a fost favorizat. Deși importurile și exporturile reprezentau instrumente viabile ale economiei, apariția și concretizarea intențiilor de retragere din alianțe (de exemplu: ieșirea Marii Britanii din UE) și tendințele de de-globalizare au dus la reducerea semnificativă a externalizării producției statelor și la analizarea posibilităților de reinițializare a producției interne. Una dintre marile puteri care și-a păstrat vie dorința de a menține exporturile și înțelegerile comerciale avute cu partenerii și, chiar, de a identifica noi piețe de

desfacere pentru produsele proprii este China. Progresul accelerat bazat pe întrepătrunderea puterii economice cu cea militară aduce China pe poziția de „stat-vedetă al mapamondului” (Cioculescu 2018, 58). Începând cu anii '80, conducerea statului s-a preocupat activ de creșterea economică și de înzestrarea și dezvoltarea Armatei Populare de Eliberare. Deținând o cincime din populația globului, o parte semnificativă din comerțul mondial și un loc stabil în Consiliul de Securitate al ONU, cu arme nucleare și o evidentă dorință de expansiune atât teritorială, cât și economică, China dovedește valențe ascendente la nivel mondial. Această transformare, prin ocuparea unei poziții de top în ierarhie, o va obliga să își asume noi responsabilități în menținerea funcționalității relațiilor internaționale, dar, totodată, îi voi conferi și noi drepturi. Alături de SUA și China, și alte țări – Brazilia sau India – care aspiră la rangul de superputeri politico-economice, pot avea un cuvânt de spus la redistribuirea, la „masa puterii”, a pieței de desfacere de bunuri și valori a lumii.

Bazându-se pe o vizibilă expansiune economică, pe o reală stabilitate financiară sau deținând resurse cunoscute ca fiind cu impact strategic și constituindu-și capabilități militare cu rol decisiv, principalele puteri ale lumii influențează întreaga sferă a relațiilor internaționale prin *comportamentele* de care dau dovadă. Latura politică și cea militară se condiționează complementar la nivelul securității. Dacă despre China se poate afirma că se află pe un traseu ascendent economic, Rusia prin locul permanent pe care îl ocupă în Consiliul de securitate al ONU, armele nucleare deținute, resursele imense de energie naturală și metale prețioase se califică drept „o putere regională, dar cu aspirații de actor global” (Cioculescu 2018, 139). Ascensiunea acesteia a început odată cu lansarea doctrinei Putin în perioada 2002-2003, resursele inițial inexistente pentru nivelul de ambiție al statului fiind asigurate, preponderent, din exportul de produse energetice. Vizibil nemulțumită de sancțiunile impuse de Occident ca urmare a agresiunii militare asupra Ucrainei, Federația Rusă invocă, adeseori, în discursul de amenințare la adresa adversarilor săi, posibilitatea utilizării arsenalului nuclear pe care îl deține. Este cunoscut faptul că în ultima perioadă, Federația Rusă a desfășurat costisitoare programe de înlocuire și modernizare a rachetelor, a sistemelor de lansare dar și a instalațiilor de producere a armelor nucleare (Mincu 2020).

Având ca premise asigurarea sau păstrarea în cadrul unor minorități sau grupuri restrânse a resurselor, *tendențele unor state de separatism* și intenția de obținere a autonomiei de către acestea, invocând neidentificarea lor cu statul-mamă, se constituie într-un focal de instabilitate în diferite

zone ale globului cu posibile influențe la nivelul mediului de securitate internațional. Progresul socio-economic, dorința de afirmare etno-culturală sau, pur și simplu, vehicularea ideii de desființare graduală a granițelor dintre state (Manole 2019) au amplificat dorința unor state de a deveni independente.

Cooperarea europeană în direcția promovării securității și apărării, reală provocare teoretică și practică pe agenda contemporană. Având o istorie relativ restrânsă temporal, această direcție a fost adusă de curând în atenție prin *Busola strategică* și implică dezvoltarea unor capabilități necesare stopării amenințărilor convenționale, a riscurilor asimetrice, precum și eliminarea vulnerabilităților în scopul gestionării oportune a posibilelor crize. Adaptarea la noile realități obligă Uniunea Europeană să își identifice „rolul în fața unor presiuni geopolitice care se manifestă simultan din Vest și din Est” (Ilinca 2020, 202) și să se implice activ, folosindu-se de programele inițiate în ultimii ani (de exemplu: *Programul european de dezvoltare industrială din domeniul apărării 2018*, aplicabil anilor 2019-2020) și instrumentele avute la dispoziție (de exemplu: *Fondul european de apărare*, care va intra în funcțiune în anul 2021) în îndeplinirea obiectivelor stabilite prin *Planul de dezvoltare al capabilităților* (Capabilities Development Plan 2018). De asemenea, *Busola strategică*, document programatic aprobat de Consiliu în anul 2022, propune un plan privind securitatea și apărarea la nivel european cu o proiecție temporală ce are în atenție anul 2030 (Pădureanu și alții 2022).

Din perspectiva mecanismelor financiare europene prin care UE sprijină prevenirea conflictelor, construcția păcii și întărirea securității și stabilității internaționale, începând cu anul 2021, la nivel european, s-a realizat tranziția de la mecanismul de finanțare *Athena* la un instrument adaptat cerințelor generate de actualele provocări de securitate. Acest nou instrument adoptat de Consiliu și denumit *Facilitatea europeană pentru pace* (*European Peace Facility*) poate fi utilizat pentru finanțarea achizițiilor de echipamente militare, elemente de infrastructură sau suport tehnice în timpul misiunilor, dar și pentru asistența acordată unor state (Consiliul UE 2021).

Considerară drept garant al securității pentru o parte semnificativă a statelor din zona Europei, dar nu numai, *Alianța Nord-Atlantică reacționează la provocările curente și, totodată, se adaptează la cerințele noului mediu de securitate*. Astfel, *Conceptul strategic* al NATO, definit, în primul rând, ca urmare a contextului geopolitic actual, are în atenție trei sarcini esențiale: descurajarea și apărarea, prevenirea și gestionarea crizelor și securitatea cooperantă (Marinescu 2022). Importanța unui astfel de concept rezidă din faptul

că acesta stă la baza procesului de transformare internă a organizației, el fiind transpus în măsuri concrete care să permită Alianței îndeplinirea scopului său principal. În acest context al redefinirii amenințărilor la adresa NATO, principalele provocări în raport cu gestionarea resurselor vor fi generate de: construirea rezilienței cuprinzătoare, consolidarea securității energetice, sprijinul, pe termen lung, acordat Ucrainei, consolidarea apărării pe flancul estic. Toate acestea vor solicita alocare de resurse suplimentare din partea statelor membre, dar și o gestionare eficientă a lor de către Alianță.

Acestor aspecte identificate la nivelul mediului de securitate contemporan se adaugă un factor destabilizator, ce reprezintă o reală provocare la nivel internațional: războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei. Aflându-se în proximitatea spațiului de desfășurare a conflictului și înțelegând potențialul de amenințare asupra țărilor de pe continentul european, UE a întreprins, progresiv, o serie de acțiuni în scopul limitării capacității Federației Ruse de a continua agresiunea, oferirii de sprijin populației și armatei ucrainene, dar și consolidării capabilităților de apărare de la nivelul UE. Restricții privind accesul Federației Ruse la piața europeană, alături de sancțiuni individuale îndreptate către anumite companii importante și persoane influente din Rusia au avut drept obiectiv slăbirea economiei rusești și privarea de diferite tipuri de produse și tehnologii (Consiliul UE 2022). Pe măsura extinderii conflictului, au fost implementate și alte sancțiuni ale UE, precum reducerea la maximum a importurilor de petrol și gaze din Rusia, închiderea spațiului aerian al Uniunii pentru toate aeronavele rusești, interzicerea furnizării de euro către Federația Rusă și încheierea tuturor relațiilor economice cu Banca Centrală a Rusiei (Idem 2022).

De asemenea, UE a întreprins o serie de demersuri pentru a sprijini atât populația afectată, cât și forțele armate ale statului agresat. Prin mobilizarea instrumentului european pentru pace s-a dat curs unor măsuri de asistență, în mod repetat, începând cu un sprijin în valoare de 500 milioane de euro acordat la începutul anului 2022 (Consiliul UE 2022). Instituirea unui fond special de asistență pentru Ucraina, la începutul anului 2024, prin care au fost alocate 5 miliarde de euro reprezintă o materializare a efortului continuu de sprijinire a forțelor militare atât cu armament și echipament, cât și cu instruire (Consiliul UE 2024).

Consolidarea capabilităților de apărare de la nivel european, alocarea unor resurse financiare semnificate în sprijinul Ucrainei, dar și încetarea relațiilor economice de orice fel cu Federația Rusă au obligat Uniunea Europeană să renunțe la o serie de proiecte aflate în curs și să redirectioneze o parte dintre resursele sale în scopul protejării

propriilor interese și asigurării unor premise de echilibru și stabilitate pe continentul european.

Implicații ale pandemiei de Covid-19 în procesul de gestionare a resurselor

Declanșată la finalul anului 2019, în China, pandemia generată de coronavirusul SARS-CoV-2 s-a extins, într-un ritm alert, cuprinzând întreaga planetă. Primele cazuri de infectare cu acest virus la nivelul țării noastre au fost înregistrate în luna februarie 2020. Prin amploarea de care pandemia a dat dovadă, prin noutatea fenomenului și implicarea unui număr semnificativ de necunoscuți în încercarea de stopare a îmbolnăvirilor și reducerea a mortalității, precum și în demersurile întreprinse în vederea soluționării multiplelor crize generate de răspândirea virusului, pandemia de Covid-19 a afectat întreaga societate, punând presiune pe modul de gestionare al unor categorii de resurse. În ansamblu, au fost mobilizate cantități semnificative de resurse, obligând statele, organizațiile internaționale, cele suprastatale și pe cele constituite la nivel mondial să adopte decizii fără precedent.

În primul rând, pandemia a obligat statele să creeze mecanisme de gestionare a îmbolnăvirilor astfel încât rata deceselor să se mențină în parametri scăzuți. De la măsuri privind limitarea deplasărilor cetățenilor, obligativitatea reducerii activităților profesionale sau mutarea acestora în spațiile personale și până la blocarea unor întregi sectoare de activitate au fost întreprinse o serie de acțiuni ce au condus la pierderi financiare semnificative.

Din perspectiva populației afectate de pandemie, aspectele cu impact major pot fi consemnate în două categorii: consecințele directe și efectele ulterioare. Astfel, starea generală de panică a fost cea care a cuprins întreaga populație. Multitudinea deceselor, dar și a îmbolnăvirilor au condus, alături de limitarea activității profesionale, la scăderea semnificativă a veniturilor. Odată cu eliminarea restricțiilor adresate populației a apărut nevoia de a găsi noi locuri de muncă. De asemenea, utilizarea unor soluții medicale pentru restabilirea imunității organismului și accesarea unor servicii de consiliere psihologică au intrat în categoria efectelor post-pandemice. În ansamblu, degradarea sănătății și scăderea semnificativă a nivelului de trai sunt aspecte ce încă își fac simțită prezența în rândul populației.

Achiziționarea de facilități medicale, echipamente sanitare sau de protecție, suplimentarea spațiilor de internare, deschiderea unor centre de testare și, ulterior, de vaccinare au condus la cheltuieli bugetare semnificative. La nivelul multor state a fost nevoie de rectificarea bugetelor, cu accent pe alocarea de fonduri financiare către sectorul sanitar și acordarea

anumitor facilități fiscale pentru populație și companii. Diminuarea activităților economice, scăderea semnificativă a profitului în sectorul privat, dar și nevoia de a alocare sume importante în procesul de gestionare a pandemiei s-au transpus în presiuni importante asupra bugetelor statelor.

La nivelul statului român, o parte dintre resursele de apărare au fost redistribuite astfel încât îndeplinirea unor obiective precum transporturile strategice de vaccinuri sau operaționalizarea de facilități medicale să fie îndeplinite (Curtea de Conturi 2020, 23 și 35). Ca urmare a unei activități de audit întreprinsă de Curtea de Conturi a României și consemnată într-un Raport special realizat la solicitarea Parlamentului României privind gestionarea resurselor publice în perioada stării de urgență a fost evidențiat impactul bugetar pe care pandemia l-a avut asupra fondurilor bugetare. Astfel, alocările din Fondul de rezervă bugetară a Guvernului au fost distribuite în procent de 97% în scopul acoperirii cheltuielilor generate de pandemie, iar angajamentele legale încheiate pentru achiziții, în perioada stării de urgență, au depășit 1.026.229 mii lei, ponderea cea mai mare fiind reprezentată de echipamentele sanitare (Curtea de Conturi 2020).

Din perspectiva resurselor, pandemia de Covid-19 a impus redistribuirea unor fonduri bugetare, implicarea resurselor umane din mai multe sectoare de activitate într-un efort comun, dar și identificarea și alocarea unor sume importante pentru relansarea sectoarelor economice.

Observații finale

În esență, „lentila” resurselor ne oferă o perspectivă dură a costurilor pe care omenirea le plătește în actualul mediu de securitate. Gestionarea contextului pandemic a încorsetat economiile lumii. Alături de costurile curente solicitate de acțiunile concrete desfășurate de state în timpul pandemiei, relansarea economiilor, a unor sectoare sau domenii de activitate din diferite state și stabilizarea inflației încă solicită efort și implică costuri deloc de neglijat.

Tensiunile din mediul internațional contemporan ne exemplifică modul în care identificarea și gestionarea resurselor contribuie direct la îndeplinirea obiectivelor de securitate. Astfel, poate fi observat felul în care soluțiile construite la nivel suprastatal, prin instrumente de finanțare comun acceptate de statele membre ale comunității europene, oferă reprezentarea sprijinului acordat de Uniune Europeană populației și forțelor armate ucrainene.

Evoluția societății, diversificarea tehnologiilor ce pot fi întrebuințate în diferite scopuri, dar și amplificarea tensiunilor dintre state obligă actorii securității la investiții importante în sectorul de apărare. Crearea unor capacități compatibile cu

noile provocări ale mediului operațional contemporan și care, într-o confruntare militară directă, să asigure succesul, păstrând la minim nivelul pierderilor, implică fonduri bugetare semnificative. Tributul agresiunilor militare se reflectă în procente importante din produsul intern brut al statelor.

De asemenea, alianțele, fie ele de natură economică sau politico-militară, prin obiectivele comun stabilite, solicită din partea statelor asumare în materie de resurse în direcția îndeplinirii obiectivelor. Fie că ne referim la resursele umane solicitate a participa la soluționarea unei crize sau a unui conflict armat, fie că avem în atenție punerea în comun a unor capacități naționale sau disponibilitatea de a investi într-o piață de apărare comună, în calitate de țară membră a NATO sau UE, un stat își identifică poziția prin aportul cu resurse la îndeplinirea obiectivelor comun asumate.

Bibliografie

1. Marshall, Tim. (2019). *Prizonierii geografiei*. Grup Editorial Litera. București.
2. Bucur, Cezar-Mihail. (2019). *Somnul securității naște: analize privind securitatea națională și internațională*. Editura militară. București.
3. Băhnăreanu, Cristian. (2006). *Resursele energetice și mediul de securitate la începutul secolului XXI*. Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”. București.
4. Comșulea, Elena, Valentina Șerban și Sabina Teiuș. (2008). *Dicționar explicativ al limbii române de azi*. Editura Litera Internațional. București.
5. Consiliul UE. (2024). *Comunicat de presă - Fondul de asistență pentru Ucraina: Consiliul alocă 5 miliarde EUR în cadrul Instrumentului european pentru pace pentru a sprijini militar Ucraina*, <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2024/03/18/ukraine-assistance-fund-council-allocates-5-billion-under-the-european-peace-facility-to-support-ukraine-militarily> accesat în 15 aprilie 2024.
6. Consiliul UE. (2022). *Comunicat de presă - UE adoptă un pachet de sancțiuni ca răspuns la recunoașterea de către Rusia a zonelor care nu sunt controlate de guvern din regiunile Donețk și Luhansk ale Ucrainei și la trimiterea de trupe în zonă*, <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2022/02/23/russian-recogniti-on-of-the-non-government-controlled-areas-of-the-donet-sk-and-luhansk-oblasts-of-ukraine-as-independent-entities-eu-adopts-package-of-sanctions> accesat în 15 aprilie 2024.
7. Consiliul UE. (2022). *Comunicat de presă - UE adoptă un nou set de măsuri ca răspuns la agresiunea militară a Rusiei împotriva Ucrainei*, <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2022/02/28/eu-adopts-new-set-of-measures-to-respond-to-russia-s-military-aggression-against-ukraine/> accesat în 15 aprilie 2024.

8. Consiliul Uniunii Europene. (2022). *Decizia (PESC) 2022/338 a Consiliului din 28 februarie 2022 privind o măsură de asistență în cadrul Instrumentului european pentru pace în vederea furnizării de echipamente militare și de platforme concepute pentru a aplica o forță letală către forțele armate ucrainene.*
9. Consiliul Uniunii Europene. (2021). *Decizia (PESC) 2021/509 a Consiliului din 22 martie 2021 de instituire a Instrumentului european pentru pace și de abrogare a Deciziei (PESC) 2015/528, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A02021D0509-20240318> accesat în 15 aprilie 2024.*
10. Curtea de Conturi a României. (2020). *Raport special realizat la solicitarea Parlamentului României. Gestionarea resurselor publice în perioada stării de urgență, https://www.curteadecounturi.ro/uploads/ecc1a2ec/10f04824/7f113d76/03e44595/ba80c21a/a50f520a/efac014f/ab27e066/Raport_stare_urgenta_11082020.pdf accesat la data de 18 aprilie 2024.*
11. Duțu Petre, Dobrescu Vasile. (2012). *Resursele, sectoarele strategice și securitatea națională.* Impact strategic 4:25-31.
12. Galeotti, Mark. (2024). *Când totul devine armă,* Editura Corint, Colecția Istorie, București.
13. Lungu, Eugen. (2019). *O abordare realistă a relațiilor de putere dintre SUA și Rusia în contextul ordinii mondiale actuale, în Lucrările conferinței științifice internaționale Gândirea militară românească, Securitatea și apărarea între istorie, teorie și politici publice,* Ediția I.
14. Cioculescu, Șerban. (2018). *De la „strălucirea ascunsă” la expansiunea globală.* Editura Cetatea de Scaun. Târgoviște.
15. Ilinca, Dragoș. (2020). *Noul profil al cooperării europene în domeniul apărării în Gândirea militară românească,* nr. 1/2020. Centrul tehnic-editorial al armatei, București.
16. ***. (2018). *Capabilities Development Plan.* https://eda.europa.eu/docs/default-source/eda-factsheets/2018-06-28-factsheet_cdpb020b03fa4d264cfa776ff000087ef0f . accesat în 5 aprilie 2020.
17. Manole, Anamaria. (2019). *Inițiativele de autonomie și dezechilibrele de securitate în Infosfera. Revistă de studii de Securitate și Informații pentru Apărare,* DGIA, anul XI, nr. 4/2019.
18. Mincu, Constantin. (2020). *O revedere a dosarului armelor nucleare în țările posesoare și în cele aspirante.* Revista de Științe Militare 60:5-13.
19. Pădureanu, Mihaela-Adriana, Ana-Maria Andreea Anghelescu, Ionuț-Mircea Marcu. (2022). *Busola strategică a Uniunii Europene. Un răspuns la provocările globale.* Working Paper nr. 43. Institutul European din România București.
20. Marinescu, Antonio. (2022). *Noul concept strategic al NATO 2022. O abordare din perspectiva rezilienței,* [https://e-arc.ro/2022/07/13/noul-concept-strategic-al-nato-2022-o-abordare-din-perspectiv-a-rezilientei/#:~:text=Conceptul%20strategic%20actual%20\(2022\)%20reafirm%C4%83,gestionarea%20crizelor%20%C8%99i%20securitatea%20cooperant%C4%83](https://e-arc.ro/2022/07/13/noul-concept-strategic-al-nato-2022-o-abordare-din-perspectiv-a-rezilientei/#:~:text=Conceptul%20strategic%20actual%20(2022)%20reafirm%C4%83,gestionarea%20crizelor%20%C8%99i%20securitatea%20cooperant%C4%83). accesat în 15 aprilie 2024.

Responsabilitatea privind conținutul articolelor publicate în *Colocviu strategic*, inclusiv a opiniilor exprimate, revine în totalitate autorilor, cu respectarea prevederilor *Legii nr. 206 din 27 mai 2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare și ale Legii nr. 8 din 14 martie 1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe*, cu modificările și completările ulterioare. Sunt autorizate orice reproduceri, fără perceperea taxelor aferente, cu condiția precizării exacte a sursei.

Colocviu strategic

Redactor: CS II dr. Cristian BĂHNĂREANU
E-mail: colocviustrategic@unap.ro
Webpage: <https://cssas.unap.ro/ro/cs.htm>
e-ISSN 1842-8096, 322/13.05.2024

Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate

Adresă: Șoseaua Panduri, nr. 68-72, sector 5,
cod poștal 050662, București, România
Telefon: +4021.319.56.49, Fax: +4021.319.57.80
E-mail: cssas@unap.ro, Website: <https://cssas.unap.ro>